

İLKOKUL 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE AKADEMİK BENLİK KAVRAMI, DERS İÇİ ÖĞRENME VE DERS DIŞI ÇALIŞMA YOLLARI İLE BAŞARI İLİŞKİSİ

Tuğba Şahin (Yanpar)*

ABSTRACT: The purpose of this research is to determine the relation between forth grade students academic self concept, their learning styles in the classroom, study styles out of the classroom and achievement in the social studies. The result of this study are summarized as follows: The relation between academic self concept and achievement was found high in the high socio-economic level school, the relation between learning styles in the class and achievement was found low. In addition the relation between study styles out of the classroom and achievement was found high. The students who attended school in the high socio-economic level was found more succesfull than the students who attended school in the low socio-economic level.

KEY WORDS: Learning strategies elementary school. Teaching of the social studies in the elementary school.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın sonucunda akademik benlik kavramı ile başarı ilişkisi üst-sosyo ekonomik düzey okullarda yüksek, ders içi öğrenme stratejileri ile başarı ilişkisi düşük çıkmıştır. Ayrıca, ders dışı çalışma yolları ile başarı ilişkisi yüksek bulunmuştur. Üst-sosyo-ekonomik düzey okulundaki öğrenciler, alt sosyo-ekonomik düzey okulundaki öğrencilerden daha başarılı bulunmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Öğrenme stratejileri, ilkokul, ilkokullarda sosyal bilgiler öğretimi.

1. Giriş

İlköğretimde Sosyal Bilgiler temel derslerden birini oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, çocukların toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, insan ilişkilerini anlamada, ulusal özellikleri kavramada en gerekli olan derslerden birisidir. Bu bağlamda öğrencilerin Sosyal Bilgileri öğrenmelerini etkileyen unsurların belirlenerek önlemlerin alınması gerekmektedir. Ülkenin ihtiyaçları, toplumsal ve kültürel özellikler, çocukların toplumsal olaylarla ilgili eğitim ihtiyaçları belirlenerek Sosyal Bilgiler dersinin hedefleri tespit edilmeli ve öğrenmeyi gerçekleştirmek için uygun yollar seçilmelidir.

Eğitimden beklenen niteliğin gerçekleşmesinde programın en önemli öğelerinden biri öğrenme-öğretme etkinlikleridir. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi ve diğer derslerde yaşantılarının düzenlenmesinde öğrenme-öğretme kuramlarının, modellerin ve öğrenme ilkelerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olacak şekilde işe koşulması gerekmektedir.

Öğrenme modellerinin her birinin ortak amacı, öğrenmeyi en üst düzeyde gerçekleştirebilmek için gerekli koşullar ve bunlar arasındaki ilişkileri belirlemektir. Modellerin ana değişkenleri, öğrenme birimine giriş nitelikleri, öğrenme-öğretme sürecinin özellikleri ve öğrenme türleridir (Senemoğlu: 1989).

Bu değişkenler, her kademedeki öğrencilerin öğrenmelerini farklı şekilde etkilemektedir. Ayrıca öğrencinin öğrenme sırasında düşündükleri de oldukça önemlidir. Öğrencilerin öğrenme stratejileri, bilgiyi seçme, kazanma, bütünleştirme yollarını etkilemektedir. Öğrenme stratejileri öğrencilerin gelişim düzeyi ve sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. Öğrenci bir öğrenmeyi gerçekleştirirken kendi kendini olumlu şekilde güdüleyebilir, büyükleriyle ya da, not tutarak çalışabilir, sesli okuyabilir... vb. Bu etkinlikler derse göre farklı olabilir. Örneğin, öğrencinin matematiği öğrenme yolları ile sosyal bilgileri öğrenme yolları farklı olabilir. İyi bir öğretim, öğrencilerin nasıl düşünüp öğreneceklerini kendilerini tanıyıp bilgiyi en iyi nasıl alacaklarını ve kendilerini öğrenmeye nasıl güdüleyeceklerini öğretmeyi içerir. Bu noktada, öğretim stratejisi, bir başka deyişle öğretmenin öğretme şekli ve öğrenme stratejisi bireyin öğrenme düzeyi üzerinde oldukça etkilidir.

İlköğretim çocuğun ilerdeki yaşantısına temel oluşturacak özellikleri içermektedir. Bu nedenle öğrenciler yeterince tanınmalı ve öğrenme stratejilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu stratejiler tekrar canlandırma, irdeleme, örgütleme ve kavrayarak izleme gibi stratejilerdir (Erden, Demirel: 1991). Stratejiler; özetleme, gruplama, konunun ana hatlarını çıkarma, aşamalı sıra oluşturma, altını çizme, kopya etme, zihinde bir imaj oluşturma, kendini sorgulama, kendini öğrenme için rahat hissetme gibi özellikleri içerir (Weinstain, Mayer: 1986).

* Arş. Gör. Tuğba Şahin (Yanpar) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Öğrenme stratejilerinin öğrenmeye etkisi ile ilgili olarak yurt içi ve yurt dışında birçok araştırma yapılmıştır. Erden ve Demirel (1991) tarafından yapılan araştırmada ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejileri ile başarıları arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Etkili öğrenme stratejisine sahip olan öğrencilerin daha kısa zamanda daha iyi öğrenebildiği belirlenmiştir. 5. sınıflarda en etkili öğrenme stratejilerinin metnin ana hatlarını çıkarma ve metnin altını çizme olduğu görülmüştür. Fakat 5. sınıf öğrencilerinin en çok tekrar okuma, altını çizme ve kopya ederek not tutma gibi yeniden canlandırma stratejisi kullandıkları, etkili öğrenme stratejilerini bilmedikleri belirlenmiştir. Palincsar ve Brown (1984) dört etkili öğrenme stratejisi belirlemişlerdir. Bunlar özetleme, soru sorma, sınıflama ve yordamadır (Paris, Cross Lipson 1984). Dyer, Riky ve Yakovich (1989) not tutma, özetleme ve tekrar okuma stratejilerinin öğrenmeyi eşit yönde etkilediklerini araştırmaları sonucu ortaya koymuşlardır (Erden, Demirel: 1991).

Duffy, Sherman ve Roehler (1977) öğrenilecek konuya dikkatin çekilmesi, yüksek öğrenci katılımı sağlama, sıkça uygulama ve dönüt sağlamanın etkili öğrenme stratejilerini arttıracaklarını belirtmişlerdir (Paris, Cross, Lipson 1984). Bu nedenle öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler de önemlidir. Sosyal Bilgiler dersinde en çok ve etkili olarak kullanılacak yöntemler problem çözme, dramatizasyon, soruşturma, gezi-gözlem, tartışma ve soru-cevap gibi yöntemlerdir. Ayrıca video ve bilgisayarlı eğitim de oldukça etkilidir. İlkokullarda yapılan gözlemlerde öğretmenlerin en çok düz anlatım ve soru-cevap yöntemiyle dersleri işledikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Dersleri tek bir kitaba bağlı kalarak işlemek pek çok öğretmene kolay gelmektedir (Türer 1992, Nelson 1993). Öğretme, belli öğrenme ilkelerine de uygun olmalıdır. Bu ilkeler kolaydan-zora, somuttan-soyuta, bütünleştirme gibi ilkelerdir. İlköğretimde öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak bu öğrenme ilkeleri uygulanmalıdır. Sosyal Bilgiler dersini alırken öğrenciler hala somut işlemler dönemindedirler, çevrelerini bir bütün olarak algırlar ve disiplinleri bütünleştirirler. Öğrenmede ders programına uygun araç-gereç seçimide önemlidir. Sosyal Bilgiler dersinde harita, küre, grafik, kroki gibi araçlar oldukça gereklidir.

Bu araştırmada, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmalarda öğrencinin duyuşsal giriş özelliklerinden akademik benlik kavramı, başarıdaki değişkenliğin % 25'ini açıklamaktadır (Bloom 1979).

Öğrencinin okulda geçen yılları, arttıkça, öğrencinin özgeçmişini oluşturan yaşantılar da artmakta ve bu konuda kendisiyle ilgili yargısı kararlılık göstermektedir. Bu nedenle eğitim düzeyi yükseldikçe akademik benlik kavramı ve başarı arasındaki ilişkilerde yükselmektedir (Alberti, 1971; Aktaran: Bloom 1979, Senemoğlu 1989). Bu araştırmada 4. sınıf Sosyal Bilgilerde akademik benlik kavramının başarıyı nasıl etkilediği araştırılmıştır. Ayrıca ders içinde öğrenme ve ders dışı çalışma yollarının başarıyı nasıl etkilediği araştırılmıştır. Araştırmanın Sosyal Bilgiler dersinin öğretimine katkı getirmesi beklenmektedir.

2. Problem Cümlesi

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik benlik kavramları, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

2.1. Alt Problemler

1. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik benlik kavramı puanları ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

2. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin ders içi dikkat çekme ve motivasyon stratejileri ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

3. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin ders içi anlamlandırma stratejileri ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

4. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin ders dışı ezberleyerek çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

5. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

6. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Beytepe ve Milli Müdafaa İlkokulu öğrencilerinin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada "Betimsel Yöntem" kullanılmış ve veriler likert tipi ölçek ve başarı testi yoluyla elde edilmiştir.

Bu araştırmanın evrenini üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil ettiği düşünülen Beytepe İlkokulu ile alt sosyo-ekonomik düzeyi temsil ettiği düşünülen M.Müdafaa ilkokullarında bulunan 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu okullardaki 80 4. sınıf öğrencisi de örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma 1992-93 öğretim yılında Ankara'da yapılmıştır.

4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın alt problemlerine cevap vermek amacıyla 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik benlik kavramları, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yollarını ölçen üç ölçek uygulanmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler başarı testi uygulanmıştır. Akademik benlik kavramı ile ilgili bilgiler için Senemoğlu (1989) tarafından Türkçeye uyarlanan Brookover'in ölçeği Sosyal Bilgiler dersi için hazırlanmıştır. Bu ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği iki yarı test yöntemi ile belirlenmiş ve r: 0.83 olarak bulunmuştur.

Ders dışı çalışma yolları ve ders içi öğrenme yolları ile ilgili ölçek hazırlanırken öğrencilerin görüşleri alınmış, okullarda gözlem yapılmış, öğrenme stratejileri, öğrenme-öğretme ilke ve yöntemleri ile ilgili kaynaklar taranmış ve uzman kanısı alınmıştır. Çalışma yolları ezberleyerek ve anlamlandırarak çalışma yolları, öğrenme yolları da dikkat çekme ve motivasyon stratejileri ile anlamlandırma stratejileri olarak maddeler halinde sıralanmıştır.

Ders dışında ezberleyerek çalışma yollarında, öğretmenin anlattıklarını aynen ezberleme, tekrar okuma, tarih sırasına koyarak ezberleme, konuları kitaptaki sırasıyla ezberleme, sınıflayarak ezberleme, ödevlerini büyüklerine yaptırarak okuma, konularda önemli yerlerin altını büyüklerine çizdirerek çalışma gibi durumlar incelenmiştir. Ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları ise konularda önemli kısımları belli başlıklar altında toplayarak çalışma, önemli yerlerin altını çizerek çalışma, kendi kendine soru sorarak çalışma, konuyu atlas, harita gibi ders malzemeleriyle çalışma, konuları değişik kaynaklardan (ve ansiklopedilerden) araştırarak çalışma, konuyla ilgili yaşantısından örnekler düşünerek çalışma, konuyu şematik olarak yazma, özetleyerek çalışma, konuyu okuduktan sonra evdeki büyüklerine anlatma, büyüklerine soru sordurup cevaplayarak çalışma, konuyu ne derece anlayıp, anlamadığını kendi kendine kontrol ederek çalışma gibi özellikleri içerir. Bu yollarla ilgili cümleleri öğrencilerin her zaman, ara sıra, hiç kategorilerine göre işaretlemeleri istenmiştir.

Ders içi dikkat çekme ve motivasyon stratejileri öğrencilerin dersin başında hikaye, fıkra vb. anlatıldığı zaman derse dikkatlerini verme, renkli tebeşirle yazılan şeylere dikkat etme, o günkü konunun ne olduğu söylendiğinde dersle daha çok ilgilenme, konunun günlük yaşamda ne işe yarayacağı söylendiğinde öğrenmek için çabanın artması gibi durumlarını içermektedir. Ders içi anlamlandırma stratejileri öğrenmenin etkili hale getirilebileceği durumları içermektedir. Arkadaşları tarafından bildiklerinin onaylanması, öğrendiklerini kendinin

değerlendirmesi, bir önceki konuyu tekrar etme, derse aktif katılma, konuyla ilgili günlük yaşamdan örnekler verme, konuyu dramatize etme, dersle ilgili ödevleri hazırlayıp gelme, konuyu sınıf olarak tartışma, öğretmenin konunun önemli noktalarını öğrencilere bildirmesi, önemli noktaları yazdırması, anlatılanları harita üzerinde gösterme, konuyu ders sonunda özetleme gibi durumlar incelenmiş, öğrencilerin görüşlerini katılıyorum, bazen katılıyorum, hiç katılmıyorum kategorilerine göre işaretlemeleri istenmiştir.

Başarı testi hazırlanırken ise ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler programına göre Belirtke Tablosu hazırlanmış ve hedefleri yoklayıcı 60 soruluk test hazırlanmıştır. Test 3. 4. ve 5. sınıflara uygulanmıştır. 4. sınıflar için testin KR-20 güvenilirliği hesaplanmış ve 0.84 olarak bulunmuştur. Testin bilenle bilmeyeni ayırt etme özelliğini test etmek için 3. ve 5. sınıfların başarıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı "t" testi ile yoklanmıştır. Sonuçlara göre 3. ve 5. sınıflar arasında anlamlı bir fark olduğu, testin bilenle bilmeyeni ayırt ettiği söylenebilir.

4.1. Verilerin Analizi

Belirlenen alt problemlere göre, öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, ilişki için pearson momentler çarpımı korelasyon katsayı tekniği kullanılmıştır. Ayrıca akademik benlik kavramı ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirliği için iki yarı test yöntemi, başarı testi güvenilirliği için KR-20 kullanılmıştır. Testin geçerliği için ve iki okulun (Beytepe İlkokulu ve Milli Müdafaa İlkokulu) başarıları arasında fark olup olmadığı "t" testi ile yoklanmıştır.

5. Bulgular ve Yorum

Araştırmada bulgular alt problemlere göre yer almakta ve yorumlanmaktadır.

1., 2., 3., 4., 5. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve yorum

1., 2., 3., 4., 5. Alt Problemlere ilişkin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1 ve Tablo 2'deki bulgulara göre, araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili olarak, akademik benlik kavramı ile başarı arasındaki ilişki Beytepe ilkokulunda 0.52, Milli Müdafaa İlkokulunda 0.22 ve her iki okulda 0.35'tir. Bu verilere göre üst sosyo-ekonomik düzey okulu olan Beytepe 60. Yıl ilkokulunda ilişki olumlu yönde ve yüksek olarak bulunmuştur. Alt sosyo-ekonomik düzey okulu olan Milli Müdafaa ilkokulunda ise ilişki yoktur. ("r" değeri tabloda .05 düzeyinde anlamlı değildir). Birey-

Tablo 1. İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgileri Dersi ile İlgili Değişkenlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	İlkokullar	N	X	S
Akademik benlik kavramı Puanları	1. Beytepe	50	33.4	5.05
	2. M. Müdafaa	30	32	6.08
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	32.9	5.23
Ders içi dikkat çekme ve motivasyon stratejisi	1. Beytepe	50	15.64	3.01
	2. M. Müdafaa	30	17.03	2.30
	3. Beytepe+M. Müdafaa	80	36.26	2.88
Ders içi anlamlandırma stratejileri	1. Beytepe	50	41.48	4.02
	2. M. Müdafaa	30	38.3	3.76
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	40.28	4.21
Ders dışı ezberleyerek çalışma yolları	1. Beytepe	50	14.26	2.08
	2. M. Müdafaa	30	13.56	1.96
	3. Beytepe+M. Müdafaa	80	14	2.06
Ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları	1. Beytepe	50	43.54	5.27
	2. M. Müdafaa	30	40.9	6.09
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	42.57	5.70
Başarı testi puanı	1. Beytepe	50	34.62	6.81
	2. M. Müdafaa	30	23.46	6.15
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	30.43	8.5

1., 2., 3., 4., 5. Alt Problemlere İlişkin Korelasyonlar Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dergisi ile İlgili Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Değişkenler	İlkokullar	N	Başarı
Akademik benlik kavramı	1. Beytepe	50	0.52**
	2. M. Müdafaa	30	0.22
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	0.35*
Ders içi dikkat çekme ve motivasyon stratejisi	1. Beytepe	50	0.11
	2. M. Müdafaa	30	0.42*
	3. Beytepe+M. Müdafaa	80	0.03
Ders içi anlamlandırma stratejisi	1. Beytepe	50	0.13
	2. M. Müdafaa	30	0.24
	3. Beytepe+M. Müdafaa	80	0.34*
Ders dışı ezberleyerek çalışma yolları	1. Beytepe	50	0.05
	2. M. Müdafaa	30	0.38*
	3. Beytepe + M. Müdafaa	80	0.23*
Ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları	1. Beytepe	50	0.19
	2. M. Müdafaa	30	0.13
	3. Beytepe+M. Müdafaa	80	0.26*

* $p < 0.05$

** $p < 0.1$

in herhangi bir öğrenme birimini öğrenip öğrenemeyeceğine ilişkin kendini algılayış tarzı olan akademik benlik kavramı Beytepe ilkokulu öğrencilerinin başarılarını büyük oranda etkilemiştir. Bu öğrencilerin başarı testi aritmetik ortalaması da 34.62'dir. Bu değer M.Müdafaa ilkokulundan yüksektir. (23.46) Buna dayanarak Beytepe ilkokulu öğrencilerinin daha başarılı olduğu söylenebilir. Başarının yüksek olması akademik benlik kavramının yüksek olmasını sağlamış olabilir. Ayrıca akademik benlik kavramının da başarıyı yordamada güçlü bir değişken olduğu söylenebilir. Bloom'a göre de duyuşsal giriş özelliklerinin en etkilisi akademik benlik kavramıdır. Başarıdaki değişkenliğin % 25'ini açıklayabilmektedir (Bloom, 1979).

Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde dikkat çekme ve motivasyon stratejileri ile başarı arasındaki korelasyonlar Milli Müdafaa ilkokulunda yüksek çıkmıştır. Dersin başında hikaye, fıkra vb. anlatıldığı zaman, renkli tebeşirle yazılan şeyler, o günkü konunun ne olduğunun ve yaşamda nasıl kullanılacağına söylenmesi gibi durumların Milli Müdafaa ilkokulunda başarıyı doğrudan etkilediği söylenebilir. Beytepe ilkokulunda ise bulunan korelasyon, değeri .05 düzeyinde anlamlı değildir. Beytepe ilkokulunda başarı akademik ortalaması M. Müdafaa ilkokulundan yüksek olmasına rağmen, bulgulara göre dikkat çekme ve motivasyon stratejileri başarıyı etkilememektedir. Bunun nedeninin öğrencilerin akademik benlik kavramlarının yüksek olması ve bu değişkenin motivasyonun yerine geçmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ile ilgili olarak, ders içi anlamlandırma stratejisi ile başarı ilişkisi her iki okulda da söz konusu değildir. Bulunan korelasyonlar anlamlı değildir. Bu sonuca göre, her iki okulda da benzer öğretim yolları olduğu söylenebilir. Dolayısıyla başarılı olan ya da olmayan öğrencilerde anlamlı öğrenme yolları ile başarı ilişkisi yoktur. Ders içi anlamlı öğrenme yolları ile bir önceki konunun derste tekrarı, derse katılma, konuyla ilgili günlük yaşamdan örnekler verme, konuyu dramatize etme, sorulan soruların yanıtlarını araştırarak bulma, ko-

nunun önemli noktalarını öğrencilere buldurma, özetleme, öğrenilenleri ders sonunda tekrar tartışma gibi durumların başarıya etkisi incelenmiştir

Araştırmanın dördüncü alt probleminde ders dışı ezberleyerek çalışma yolları ile başarı ilişkisi incelenmiştir. Bulgulara göre, alt sosyo-ekonomik düzey okulu olan Milli Müdafaa ilkokulunda ilişki yüksektir. Üst sosyo-ekonomik düzey okulu olan Beytepe ilkokulunda ise bir ilişki yoktur. Beytepe ilkokulundaki öğrencilerin başarısını ezberleyerek çalışma yolları etkilememektedir. Bu okuldaki öğrencilerin başarılı olmalarının nedeni, ailelerin ilgisinin fazla olmasından, özel ders vermeleri ve almalarını sağlamalarından kaynaklanabilir. Sonuç olarak Beytepe ilkokulundaki öğrencilerin ders dışı ezberleyerek çalışma yollarını fazla kullanmadıkları, alt sosyo-ekonomik düzey okulu olan Milli Müdafaa ilkokulunda ise, öğrencilerin ders dışı ezberleyerek çalışma yollarını fazla kullandıkları söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları ile başarı ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, her iki okul ayrı ayrı ele alındığında bir ilişki söz konusu değildir. Ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları öğrencilerin kendi kendine notlar tutarak çalışması, özetleme konuları ana hatlara ayırma, öğrendiklerinden sonuç çıkarma, ön bilgilerle ilişkilendirme, kendini kontrol etme gibi durumları içerir. Yapılan araştırmalara göre anlamlandırarak çalışma yolları başarıyı büyük oranda etkilemektedir (Weinstein 1992: Mayers ve Paris 1981; Doctorow, Erden, Demirel 1991 Wittrock ve Marks 1978). Sosyal Bilgiler öğretiminde anlamlandırarak çalışma yollarının öğretilmesi amaçların gerçekleştirilmesi, başarının artması bakımından önemlidir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde Beytepe ve Milli Müdafaa ilkokulu öğrencilerinin 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi başarı puanları arasındaki farkın anlamlılığı incelenmiştir. Veriler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde, hesaplanan "t" değeri $\alpha=0.05$ düzeyinde 78 serbestlik derecesiyle anlamlıdır. Bu bulgu-

Tablo 3. Beytepe ve Milli Müdafaa İlkokulu Öğrencilerinin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığı

Gruplar	N	X	S	"t"	"t" tablo
Beytepe	50	34.62	6.81	7.54	2.00
M. Müdafaa	30	23.46	6.15		

$\alpha = 0.05$ Sd = 78

lara göre, iki okulun başarı puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu, üst sosyo-ekonomik düzey okulu olan Beytepe İlkokulu öğrencilerinin daha başarılı olduğu söylenebilir.

6. Sonuç

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik benlik kavramları, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarıları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Üst sosyo-ekonomik düzey okulu olan Beytepe ilkokulundaki öğrencilerin başarıları ve akademik benlik kavramı puanları yüksek çıkmıştır. İlişki olumlu yönde ve yüksektir (0.52).

2. Ders içi dikkat çekme ve motivasyon stratejileri ile başarı arasındaki ilişki alt sosyo-ekonomik düzeyde yüksek çıkmıştır. (0.42). Üst sosyo-ekonomik düzeyde bir ilişki bulunamamıştır.

3. Ders içi anlamlandırma stratejileri ile başarı arasındaki ilişki alt-sosyo ekonomik ve üst sosyo-ekonomik düzey okullarının her ikisinde de söz konusu değildir.

4. Ders dışı ezberleyerek çalışma yolları ile başarı ilişkisi alt sosyo-ekonomik düzey okulu olan Milli Müdafaa ilkokulunda yüksektir (0.38). Beytepe ilkokulunda ise ilişki bulunamamıştır.

5. Ders dışı anlamlandırarak çalışma yolları ile başarı ilişkisi alt ve üst sosyo-ekonomik düzey okullarında bulunamamıştır.

6. Beytepe ilkokulu öğrencilerinin başarıları ile Milli Müdafaa ilkokulu öğrencilerinin başarıları arasında anlamlı bir fark vardır. Üst sosyo-ekonomik düzey okulu olan Beytepe İlkokulu daha başarılıdır.

7. Öneriler

1. Öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilmelidir.
2. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olmaları onların akademik benlik kavramlarını yükseltmek-

tedir. Bu nedenle öğrencilere başarı duygusu tattırılmalıdır.

3. Öğrenme stratejileri konusunda Sosyal Bilgiler dersinde deneysel araştırmalar yapılmalıdır.

4. İlköğretimin her aşamasında bu tür araştırmalar yapılarak ilköğretimde öğrenme stratejileri ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturulmalıdır.

5. Alt ve üst sosyo-ekonomik düzey okullarındaki öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen etmenler (aile, okul vb.) araştırılmalıdır.

Kaynakça

1. Akhun, İ., (1988): *İstatistiksel Formüller ve Tablolar*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
2. Bloom, Benjamin S., (1979): *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme* (Çev. D.Ali Özçelik), Ankara, M.E.Basımevi.
3. Erden, M. ve Demirel, M. (1991): İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Etkinliği, *İzmir 1. Eğitim Kongresi Bildirileri*, 25-27, Kasım 1991, Buca Eğitim Fakültesi Yayını.
4. Fidan, N., (1985): *Okulda Öğrenme ve Öğretme: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*, Ankara, Kadioğlu Matbaası.
5. Paris, S.G., Cross, D.R., and M.Y. Lipson, (1984): Informed Strategies for Learning: A Program to Improve Children's Reading Awareness and Comprehension. *Journal of Educational Psychology*, Vol: 76 No:6, 1239-1252.
6. Pressley, M., Johnson, C.J. and S. Symons, (1987): Elaborating to learn and learning to Elaborate. *Journal of Learning Disabilities*, Vol: 20 No: 2.
7. Sağlamer, E., (1980): *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara, Tekışık Matbaası.
8. Senemoğlu, N., (1989): Öğrenci Giriş Nitelikleri ile Öğretme-Öğrenme Süresi Özelliklerinin Matematik Derslerindeki Öğrenme Düzeyini Yordama Gücü. Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
9. Sönmez, V., (1992): İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlikleri. *Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu 21-22 Mayıs 1992, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:8*.
10. Weinstein, C.E. and Mayer, R.E., (1986): The Teaching of Learning Strategies. Çev. Melek Demirel, (1993): *Eğitim ve Bilim Dergisi*.